

RECENZJE

Mateusz Rodzyńkiewicz, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, wyd. 5, Lexis-Nexis, Warszawa 2013, ss. 1368

Piąte wydanie recenzowanego komentarza do Kodeksu spółek handlowych z 2013 r.¹, to wyjątkowo obszerne, jak na dzieło jednego autora, jednotomowe i wyczerpujące omówienie przepisów ustawy z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych², która jest określana mianem prawa ustrojowego spółek handlowych. Jest to zarazem najnowszy i najbardziej aktualny w swojej klasie komentarz do tej ustawy, jaki jest dostępny na rynku wydawniczym³. Jego zaletę stanowi zwięzłość wywodu i skoncentrowanie się autora na kwestiach najbardziej istotnych, co znajduje swoje odzwierciedlenie w objętości pracy — liczy ona bowiem mniej niż tysiąc czterysta stron. Jeśli wziąć pod uwagę inne obszerne, kilkutomowe prace, jest to dzieło stosunkowo podręczne⁴ mimo jego sporej wagi.

Stan prawny na dzień 1 maja 2013 r. uwzględnia wszystkie nowelizacje wprowadzone do tekstu ustawy z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych⁵ w latach 2012–2013 r.⁶, w tym ostatnią zmianę z dnia 8 marca 2013 r. wchodzącą w życie w dniu 23 kwietnia 2013 r.⁷ Niniejsze zmiany w omawianej ustawie dotyczą przede wszystkim noweli związanych zarówno z nieustanną implementacją do naszego ustawodawstwa

¹ Por. poprzednie wydanie M. Rodzyńkiewicz, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, wyd. 4, Warszawa 2012, ss. 1368 (stan prawny na dzień 1 stycznia 2012 r.) oraz pierwsze wydanie: M. Rodzyńkiewicz, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, wyd. 1, Warszawa 2005, ss. 1103 (stan prawny na dzień 15 marca 2005 r.).

² Dz.U. z 2000 r., Nr 94, poz. 1037 z późn. zm.

³ Wśród innych jednotomowych komentarzy dotyczących omawianych zagadnień, wydanych w ciągu ostatnich dwóch lat, warto zwrócić uwagę na następujące: *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, red. M. Ożóg, Z. Koźma, wyd. 3, Gdańsk 2012, ss. 1268; *Kodeks spółek handlowych: komentarz*, red. J.A. Strzępka, wyd. 6, Warszawa 2013, ss. 1418 (stan prawny na dzień 31 sierpnia 2013 r.). Zatem recenzowany komentarz jest jednym z najnowszych wśród tych o średniej objętości napisanych przez jednego autora. Jeśli zaś chodzi o kilkutomowe duże komentarze, można wymienić: *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, t. 1–4, red. T. Siemiątkowski, R. Potrzeszcz, wyd. 1, Warszawa 2010–2013, 638, 751, 1412, ss. 440; S. Sołtysiński *et al.*, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, t. 1–4, wyd. 3, Warszawa 2012–2014, 1180, 998, 1952, ss. 1638.

⁴ Zob. przyp. 3.

⁵ Dz.U. z 2000 r., Nr 94, poz. 1037 z późn. zm.

⁶ Tj. od czasu poprzedniego wydania. Zob. przyp. 1.

⁷ Zob. przyp. 9 pkt 4.

krajowego dyrektyw Unii Europejskiej na tych płaszczyznach, na których jeszcze to nie nastąpiło⁸, jak i z modyfikacją przepisów mającą na celu poprawę warunków wykonywania działalności gospodarczej⁹. Dokonane zmiany mają wieloraki charakter, albowiem z jednej strony niektóre przepisy zostały znowelizowane i dostosowane do potrzeb praktyki prawniczej w ten sposób, że usunięto dotychczasowe błędy, nieścisłości lub pojawiające się wątpliwości interpretacyjne, z drugiej strony zaś niektóre zmiany uwzględniają tendencje wypracowane przez obowiązujące orzecznictwo sądowe.

Wieloletni czynny praktyk, bardzo doświadczony wykładowca i autor kilku książek, Mateusz Rodzyńkiewicz (ur. 1964)¹⁰, przekazuje w recenzowanej pracy swoją wiedzę nabytą w praktyce prawniczej za pomocą dobrze opanowanego warsztatu charakterystycznego dla rzetelnej pracy naukowej. Stanowi to niewątpliwie znaczną korzyść dla czytelnika recenzowanej pozycji, gdyż znajduje on w *Komentarzu* odpowiedzi na istotne pytania teoretyczne, a także rozwiązania wielu problemów występujących w praktyce stosowania przepisów omawianego tutaj kodeksu.

Autor uwzględnia w pracy obecny bogaty dorobek poglądów doktryny i orzecznictwa sądowego, dotyczący podejmowanej tematyki, a wiele problemów i instytucji poddaje szczegółowej analizie prawnej. Ponadto podejmuje się on rozwiązania pojawiających się już w praktyce wątpliwości interpretacyjnych, sygnalizując tym samym powstające trudności w wykładni niektórych rozwiązań zastosowanych w Kodeksie spółek handlowych. Przytaczaniu stosownych poglądów przyjętych w doktrynie i orzecznictwie towarzyszy rzetelna krytyka oparta na logicznej i przejrzystej argumentacji mającą na celu precyzację omawianych zagadnień. Niejednokrotnie autor prezentuje własne oryginalne poglądy w związku z interpretacją poszczególnych przepisów prawa, które jawnie odbiegają od powszechnie przyjętych w doktrynie, co w istotny sposób wzbogaca pracę.

Publikację uzupełniają bibliografia (s. 1345–1351) zawierająca najnowszą literaturę przedmiotu, wykaz stosownych aktów prawnych (s. 1353–1354) oraz rozbudowany skowit przedmiotowy (s. 1355–1368). W tego typu pracach zwykło się jednak zamieszczać przedmowę lub wstęp, które pełnią funkcję informacyjno-sygnalizacyjną.

Autor, omawiając kolejno, zgodnie z następującymi po sobie artykułami Kodeksu spółek handlowych, poszczególne kwestie w nim zawarte, nie tylko nie pomija żadnego istotnego problemu, lecz także tam, gdzie jest to konieczne, wyraźnie nawiązuje do licznych innych ustaw z zakresu szeroko rozumianego prawa handlowego, a także w niezbędnym zakresie odnosi się do innych pokrewnych subgałęzi w ramach makrogałęzi prawa cywil-

⁸ Zob. przyp. 9.

⁹ Można wskazać następujące zmiany: (1) art. 4 w § 1 pkt 7 otrzymał nowe brzmienie, a w art. 611 uchylono pkt 1 zgodnie z ustawą z dnia 30 marca 2012 r. o uchyleniu ustawy o narodowych funduszach inwestycyjnych i ich prywatyzacji oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2012 r., Nr 0, poz. 596); (2) art. 584² § 2 otrzymał nowe brzmienie zgodnie z ustawą z dnia 16 listopada 2012 r. o redukcji niektórych obciążeń administracyjnych w gospodarce (Dz.U. z 2012 r., Nr 0, poz. 1342); (3) art. 402³ § 2 otrzymał nowe brzmienie zgodnie z ustawą z dnia 23 listopada 2012 r. Prawo pocztowe (Dz.U. z 2012 r., Nr 0, poz. 1529); (4) art. 441 § 3, art. 497 § 1 i art. 532 § 1 otrzymały nowe brzmienie zgodnie z ustawą z dnia 8 marca 2013 r. o zmianie ustawy o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2013 r., Nr 0, poz. 433).

¹⁰ Więcej na temat samego autora na <http://www.oles.com.pl/index.php?pl=zesp0l&nr2=3&lang> (dostęp: 14 stycznia 2014).

nego lub nawet do innych gałęzi prawa. Dlatego też w *Komentarzu* omówiono zagadnienia o doniosłym znaczeniu dla praktycznego stosowania Kodeksu spółek handlowych, a w szczególności problemy interpretacyjne powstające na gruncie stosowania poszczególnych przepisów i instytucji prawa spółek. Pogłębiona analiza komentowanego aktu została dokonana z uwzględnieniem regulacji zawartych w innych ustawach, a mających znaczenie dla wykładni omawianych przepisów, między innymi Kodeksu cywilnego z dnia 23 kwietnia 1964 r.¹¹, Kodeksu postępowania cywilnego z dnia 17 listopada 1964 r.¹², ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych z dnia 26 lipca 1991 r.¹³, ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych z dnia 15 lutego 1992 r.¹⁴, ustawy o rachunkowości z dnia 29 września 1994 r.¹⁵, ustawy o obrocie instrumentami finansowymi z dnia 29 lipca 2005 r.¹⁶, ustawy o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych z dnia 29 lipca 2005 r.¹⁷

Przedstawiony komentarz do Kodeksu spółek handlowych można zatem traktować jako wyczerpujące omówienie przepisów ogólnych mających zastosowanie do wszystkich typów spółek handlowych, analizę poszczególnych spółek — ich tworzenie, organizację, funkcjonowanie, rozwiązywanie, łączenie i podział. Nie pominięto w nim przepisów karnych oraz zmian w przepisach obowiązujących, przepisach przejściowych i przepisach końcowych.

Warto przy tej okazji zwrócić uwagę na tytuł V Kodeksu spółek handlowych, który zawiera przepisy prawa karnego materialnego i procesowego. W odniesieniu do art. 594–595 autor zajmuje jednoznaczne stanowisko, że zawarte w nich normy „nie stanowią ani przestępstw, ani wykroczeń, lecz *quasi*-karne delikty, w których orzeka sąd rejestrowy przy zastosowaniu Kodeksu postępowania cywilnego, a nie Kodeksu postępowania karnego” (s. 1314). Jest to o tyle istotne, że są to przepisy zupełnie innej gałęzi prawa, rządzące się całkiem odmiennymi regułami niż normy prawa handlowego¹⁸. Analiza przepisów tego tytułu Kodeksu spółek handlowych została przeprowadzona na równie wysokim poziomie, jak analiza pozostałych części omawianej ustawy¹⁹.

Podsumowując, należy stwierdzić, że omawiany komentarz do Kodeksu spółek handlowych jako dzieło tworzące kanon literatury prawniczej zasługuje na stosowne miejsce wśród prac, które znawca prawa handlowego, praktyk lub teoretyk powinien mieć w swojej podręcznej bibliotece. *Komentarz* zawiera propozycje rozwiązania konkretnych problemów, z jakimi spotykają się osoby prowadzące obsługę prawną spółek oraz zajmujące się konkretnymi sprawami z zakresu prawa handlowego, dlatego też jest on

¹¹ Dz.U. z 1964 r., Nr 16, poz. 93 z późn. zm.

¹² Dz.U. z 1964 r., Nr 43, poz. 296 z późn. zm.

¹³ Dz.U. z 1991 r., Nr 80, poz. 350 z późn. zm.

¹⁴ Dz.U. z 1992 r., Nr 21, poz. 86 z późn. zm.

¹⁵ Dz.U. z 1994 r., Nr 121, poz. 591 z późn. zm.

¹⁶ Dz.U. z 2005 r., Nr 183, poz. 1538 z późn. zm.

¹⁷ Dz.U. z 2005 r., Nr 184, poz. 1539 z późn. zm.

¹⁸ Należy w tym miejscu podnieść, że zasadne byłoby napisanie odrębnego wydania komentarzowego mającego za przedmiot jedynie ten tytuł kodeksu.

¹⁹ Należy wyraźnie zaznaczyć, że wysoki poziom tej części pracy jest zapewne związany z tym, iż Mateusz Rodzynkiewicz uzyskał w 1994 r. doktorat z zakresu prawa karnego. W tej kwestii zob. pracę autora opublikowaną już po obronie rozprawy doktorskiej: *Modelowanie pojęć w prawie karnym*, Kraków 1998, ss. 153.

doskonałym narzędziem znakomicie ułatwiającym pracę przedstawicielom zawodów prawniczych, w szczególności radcom prawnym, adwokatom i notariuszom obsługującym uczestników obrotu gospodarczego, sędziom i prokuratorom zajmującym się sprawami gospodarczymi oraz aplikantom do tych zawodów prawniczych, a także studentom prawa i studentom studiów podyplomowych związanych z tematyką spółek handlowych oraz przedsiębiorcom prowadzącym sprawy handlowe. Stanowi również istotną pomoc dla takich praktyków życia gospodarczego, jak: inwestorzy, członkowie zarządów, rad nadzorczych, prokurenci oraz inni menedżerowie, którzy w pracy zawodowej wciąż stykają się z problematyką prawa spółek. Ostatecznie trzeba podkreślić, że mimo niewątpliwie dużej fachowości w podejściu do opracowania niniejszej książki jest ona nie tylko wygodna dla czytelnika w sensie czysto technicznym, lecz także napisana bardzo czytelnym językiem.

Marek Zieliński

Mikołaj Tarkowski, *Adwokatura Wileńska 1918–1939. Studium historyczno-prawne*, Gdańsk 2014, ss. 499

Nakładem wydawnictwa „Arche” w 2014 roku ukazała się książka Mikołaja Tarkowskiego pt. *Adwokatura Wileńska 1918–1939. Studium historyczno-prawne*, której autor jest doktorem nauk prawnych, adiunktem w Katedrze Historii Państwa i Prawa Polskiego Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego. Zainteresowania badawcze Mikołaja Tarkowskiego ogniskują wokół zagadnień nauczania prawa na Uniwersytecie im. Stefana Batorego w Wilnie, inteligencji prawniczej byłego Wielkiego Księstwa Litewskiego, w szczególności zaś adwokatury wileńskiej w okresie międzywojennym. Jest on autorem i współautorem wielu monografii i artykułów naukowych, spośród których należy wymienić choćby: *Inteligencja prawnicza byłego Wielkiego Księstwa Litewskiego. Aspekt działalności adwokatów wileńskich*, [w:] *Egalitaryzm i elitaryzm. Tradycja i przeszłość Europy*, red. A. Kozerska, P. Sadowski, A. Szymański, Opole 2014; *Nauczanie prawa na Uniwersytecie Stefana Batorego w Wilnie (1919–1939)*, [w:] *Wybrane problemy nauki i nauczania prawa*, red. E. Kozerska, P. Sadowski, A. Szymański, współautor D. Szpoper, Opole 2010; *Początki Wydziału Prawa i Nauk Społecznych Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie. Aspekt organizacyjno-personalny*, [w:] *Spółczeństwo a władza. Ustrój, prawo, idee*, red. M. Ptak, Wrocław 2010; *Sprawy samorządu adwokackiego na łamach „Wileńskiego Przeglądu Prawniczego”*, „Gdańskie Studia Prawnicze” XXVII, red. D. Szpoper, Gdańsk 2012.

Monografia Mikołaja Tarkowskiego stanowi odpowiedź na utrzymujące się w ciągu kilku ostatnich lat zainteresowanie pracami z zakresu badań nad historią, ustrojem i funkcjonowaniem prawniczych samorządów zawodowych. Autor postawił sobie za cel kompleksowe opracowanie dziejów adwokatury wileńskiej. Celność wyboru zadania badawczego w tym wypadku podkreśla fakt, że dotąd problematyka, której Mikołaj Tarkowski poświęcił monografię, była w polskiej historiografii poruszana w sposób fragmentaryczny bądź w syntezach dotyczących szerszych zagadnień¹.

¹ A. Redzik, T. Kotliński, *Historia adwokatury*, Warszawa 2012 bądź też z perspektywy opartych na niezwykle bogatych źródłach archiwalnych prac z pogranicza biografistyki i historii myśli